

SUSPENDĂRI ALE TIMPULUI ÎN ARTA VIZUALĂ CONTEMPORANĂ ÎNTRE ANALIZA ESTETICĂ ȘI SEMANTICA FOTOGRAFIEI

Ionela Mihai¹

Concept plurivalent ce reunește statutul de *ramură a artelor vizuale*, *tehnica* de a crea imagini sub acțiunea luminii și *imaginea propriu-zisă*, fotografia concentrează într-un singur cadru, dincolo de limbajul pictural, posibilități caleidoscopice de punere în scenă a unor detalii de povestire investite cu semnificații personale și universale, cu scopul de a-i declanșa anumite emoții celui care privește, inclus într-o acțiune de (re)construcție a unei narațiuni mai ample. Selectarea atentă a unui subiect, element central al unui context semnificativ și riguros organizat al formelor percepute vizual, disciplina minții, sensibilitatea, un simț al geometriei, dar și intuiția transformă scrierea pe o „pânză” fotografică într-un text care conferă sens lumii, dezvăluind totodată viziunea inedită a fotografului-narator asupra temei.

Figurile proeminente ale domeniului -dintre care îi amintim pe Henri Cartier-Bresson, Robert Capa, Gerda Taro, Steve McCurry, Vivien Maier sau Alex Webb- au transformat această „ideogramă concentrată”, după cum o numește Sartre, într-o modalitate de a surprinde esența, de a opri timpul profan prin „înghețarea” imaginii, pentru a recrea trecutul condamnat la uitare al marilor evenimente din secolul trecut sau poveștile prezentului. Astfel, tehnica fotografică devine un mod de a sustrage omul de sub efectele timpului, de sub „teroarea

¹ Profesor, Școala Gimnazială, nr. 128.

istoriei”(Mircea Eliade), fiind unul dintre puținele mijloace cu acoperire în sfera realului, prin intermediul căruia pot fi depășite limitele condiției umane.

O ilustrare a valorilor simbolice enunțate mai sus și a filonului narativ intrinsec imaginii, subsumată crezului artistic al autorului de a transmite „un anumit nivel de ambiguitate” și de a provoca mai degrabă un exercițiu de explorare decât de a oferi răspunsuri, fotografia lui Alex Webb reiterează una dintre întrebările fundamentale pe care omul, spirit reflexiv, și le-a adresat odată cu dobândirea conștiinței de sine: *ce este viața?*

Subiectul imaginii surprinse în Mexic în 1996 sugerează momentele fundamentale din existența umană (apariția iubirii, sentimentul de împlinire generat de nașterea unui copil și senectutea), ipostaze care au un punct de convergență în centrul fotografiei, unde se regăsește referința explicită la o instituție, Oficiul Registrului Civil, care se ocupă cu înregistrarea evenimentelor vitale: nașteri, căsătorii și decese. Fotografia semnalează fără echivoc faptul că, dincolo de percepțiile subiective, de prezentările romanțate, există un mecanism de validare socială care presupune conformarea la anumite imperative create de comunitate, un orizont de așteptare pentru fiecare individ.

În această ordine de idei se situează și opțiunea pentru un „personaj” masculin fără chip, camuflat prin poziție (întors cu spatele), imortalizat din profil și siluetat ori ascuns în spatele unei reviste. Notele menționate îi confirmă statutul de simbol al întregii umanități care străbate automat și repetitiv un traseu existențial desfășurat între aceleași coordonate. Cele trei proiecții formează un triunghi cu vârful în sus, semn al sentimentului de siguranță și al stabilității generate de parcurgerea unui itinerar comun, asumat de toți.

Sensul se construiește gradual, iar registrul afectiv cuprinde stări contradictorii (bucurie-tristețe), concordante însă cu jocul umbră-lumină care creează un contrast tonal între imaginile din prim-plan și cea de fundal. Semicercul și liniile verticale încadrează, ca într-o ramă, imaginea bărbatului cu un copil în brațe, inserând astfel o fotografie în cadrul mai larg al imaginii-sursă și amintind de *povestirea în ramă*, procedeu stilistic prin care mai multe nuclee narrative de sine stătătoare sunt incluse într-o narațiune principală.

Prima „poveste” imprimă un aer optimist, o atmosferă specifică începuturilor iubirii, caracterizată prin deschidere, apropiere, inocență, bucurie pură, plăcerea de a fi împreună, redate prin expresia facială a fetei care luminează, alături de cromatica aleasă (albul strălucitor), un decor cufundat în obscuritate, sugestie a necunoscutului, a imprevizibilului, a misterului care însoțește destinul omului.

La antipodul acestei imagini se află ipostaza paralelă, încadrată în linii verticale, exprimând neliniștea, tensiunea persoanei în vârstă care amintește prin gestul de a-și ascunde chipul și prin vestimentația închisă la culoare de „clipa cea repede ce ni s-a dat”, de curgerea ireversibilă a timpului. Totul este supus trecerii timpului, senzație accentuată de prezența ceasului cu care personajul se identifică, transferată inclusiv asupra imaginii glorioase a sportivilor de pe coperta revistei, evidențiate prin chenarul roșu, semn al dinamismului, al competitivității, al pasiunii pentru jocul practicat. Fotografia ar putea fi „citită” și de la stânga

la dreapta, asemenea unui text, bătrânul rememorând amintirile care i-au marcat viața, probabil într-un moment al pierderii cuiva drag (soția sau copilul), o realitate dureroasă confirmată de un alt document al Oficiului Registrului Civil.

Semnificațiile acestei fotografii ne conduc, asemenea firului Ariadnei, prin labirintul existențial imaginat de Alex Webb, fiind deopotrivă un exercițiu al minții și hrană pentru suflet, într-o lume în care viața însăși rămâne o opera deschisă interpretărilor, rescrierilor sau încercărilor de a descifra semnificația unor „noduri și semne”, într-un efort personal și colectiv de a investi cu sens destinul întregii omeniri.

Bibliografie/webografie

Eisner, W. (2015). *Graphic Storytelling and Visual Narrative*. New York: W.W. Norton & Company

Vrânceanu, Al. (2002). *Modele literare în narațiunea vizuală: cum citim o poveste în imagini?* București: Cavallioti.

https://www.researchgate.net/publication/233722758_Visual_Narrative_Structure.

<https://www.observatorcultural.ro/articol/imagini-virtuale-naratiunea-in-noi-forme-mediale-2/>.